

אחרי מות – קדושים אמור

פרשת אחרי מות, פותחת בציווי אהרון על תהליך הכניסה אל קודש הקודשים.

הפסוק הראשון פותח באזכור בני אהרן שמתו:

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אַהֲרֹן

בְּקִרְבָּתָם לִפְנֵי ה' וַיָּמָתוּ.

המפרשים דנו בשאלה, מדוע נזכרו בני אהרן בפתח הציווי.

נראה שיש קשר בין מיתת הבנים, לבין הציווי המגביל את הכניסה, והדבר עולה בדבריהם של מספר מפרשים.

כתוספת לאמור בדברי הפרשנים, נראה שבעצם הזכרתם של בני אהרן, יש ביטוי להכרה מתמשכת באובדן של אהרן.

סגנון האזכור בפשרתנו הוא חיובי - בקרבתם לפני ה', ולא שלילי ביקורתי. לא מוזכר הביטוי "אש זרה" המופיע בתיאור החטא בפרשת שמיני.

נראה שהפרשה פונה אל אהרן באמירה - כיצד תמשיך את ההיבט החיובי של מעשה בניך.

נמצא שהתורה מביעה בפתיחת הפרשה הרעיון של הכרה באובדן, וכן את הרעיון ניחום ההורים בדרך של ראיית הטוב שבמעשי בניהם שנפטרו, ומציאת דרכים להמשך דרכם.

תפקידה של החברה באבלות

לאחר חטא נדב ואביהו נאסרת על אהרון ובניו האבלות, אך משה אומר משהו נוסף:

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן וְלְאַלְעָזָר וְלְאִיתָמָר בְּנָיו: רֵאשִׁיכֶם אֶל תִּפְרְעוּ וּבְגָדֵיכֶם לֹא

תִּפְרְמוּ... וְאַחֲיֵכֶם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכוּ. אֶת הַשְּׂרָפָה אֲשֶׁר שָׂרַף ה'.

- מדוע לדעתכם צריך לומר לאהרון כי כל העדה כן תתאבל על מות הבנים?
- האם האבלות של העם תורמת לאהרון ובניו?

חכמים בחרו "לסמן" את האבלים בזמן העלייה לרגל לירושלים.

כך מלמדת אותנו המשנה במסכת מידות (פרק ב' משנה ב')

כל הנכנסין להר הבית נכנסין דרך ימין ומקיפין ויוצאין דרך שמאל,

חוץ ממי שאירעו דבר, שהוא מקיף לשמאל.

- מה לך מקיף לשמאל?

- שאני אבל,

- השוכן בבית הזה ינחמך.

- מדוע לדעתכם ראו חכמים לפעול בדרך זו?
- מה ניתן ללמוד מכך על תפקיד החברה במציאות של אבל?

אל תרחק/ זלדה

הַמִּנְחָמִים בָּאִים אֶל הַחֹצֵר

הַחֵיצוֹנָה

עוֹמְדִים עַל יַד הַשַּׁעַר

אֲשֶׁר פָּנָיו אֶל גֵּיא צְלָמוֹת

וְאִמְתוּ סָבִיב סָבִיב.

עֲמִידָה עַל יַד הַשַּׁעַר כָּל יְכַלְתֶּם

נֶשֶׁל מִנְחָמִים לְשֵׁאת.

גַּם נִפְשֵׁי בְּמִרְחַק פְּרָסָאוֹת

מִן הָאָנִי שֶׁל הַבּוֹכָה. גְּזֵרָה הִיא.

יוֹצֵר לִילוֹת נְרוֹחַ

הֲלֹא נִגְדָדְךָ בְּכִי אִים זָה,

אֶל תִּרְחַק –

אֶל יַעֲמָדוּ כְּחִיץ

מִלְיוֹנֵי שְׁנוֹת אוֹר

בִּיקָד וּבִין אִיּוֹב.

ביטויים שונים לאלב

אבלים שונים נוהגים לבטא את הכאב בדרכים שונות. כך מספרת הגמרא במסכת שבת על בני זוג אשר בחרו בדרכים שונות (מתורגם מארמית ע"פ שבת קנ"א עמ' ב')

ר' חנינא מתה לו בתו ולא בכה.

אמר לו אשתו: תרנגלת הוצאת מביתך? (שאינך בוכה?)

אמר לה: שנים – שכול, וערוך!?

(לא די בצרת השכול שעליי להוסיף עליה גם עיוורון מרוב בכי?)

- כיצד אשתו של ר' חנינא מפרשת את התנהגותו? מה ההיגיון בדבריה?
- כיצד אתם מבינים את התנהגותו של רבי חנינא? מה מבטא העדר הבכי?
- מה משקף הדיאלוג הזוגי בין רבי חנינא לאשתו?
- למה לדעתכם מתכוון רבי חנינא באמרו "שכול ועיוורון"?
- עם איזו דרך התמודדות אתם מזדהים יותר?

שתי דרכי התגובה לקושי, מתוארות גם במחלוקת חכמים (סנהדרין ק', ע"ב) בפירוש הפסוק במשלי (י"ב, כ"ה):

'דאגה בלב איש ישחנה'. רבי אמי ורבי אסי:

חד אמר: ישיחנה מדעתו,

וחד אמר: ישיחנה – לאחרים.

ספרו לחברותא באיזו משתי הדרכים אתם נוהגים לבחור.

אם תפגש אדם נָבוֹר

נִשְׁבֵּ אֹתוֹ

עַל סֵף הַשֶּׁבֶר הָאָרוּר

אַל תִּנְסֶה לְתַקֵּן

אַל תִּרְצֶה שׁוֹם דָּבָר

בִּירְאָה וּבְאֵהֱבַת הַזּוּלָּת

נִשְׁבֵּ אֹתוֹ

נְשָׂא יְהוָה נֶשֶׁם לְבַד.

(סמדר וינשטוק)

האם יש לניחום אבלים התיישנות?

היחס הראוי לאדם שנפטר לו קרוב, משתנה עם חלוף הזמן. עם זאת, אנו למדים מדברי חכמים כי גם לאחר תקופה ארוכה, עדיין יש לתת את הדעת לקיומו של הכאב. כך מנחים חכמים במסכת מועד קטן (כ"א, ע"ב):

המוצא את חברו אבל בתוך י"ב חדש - מדבר עמו תנחומין ואינו שואל בשלומו.

לאחר י"ב חדש - שואל בשלומו ואינו מדבר עמו תנחומין אבל מדבר עמו מן הצד.

א"ר מאיר: המוצא את חברו אבל לאחר י"ב חדש ומדבר עמו תנחומין למה הוא דומה?!

לאדם שנשברה רגלו וחיתה (התרפאה) מצאו רופא ואמר לו: כלך אצלי (בוא אלי) שאני

שוברה וארפאנה, כדי שתדע שסממנין שלי יפין! (שהתרופות שלי טובות)

- מדוע אין "לנחם" לאחר חלוף שנה?
- תנו דוגמה לאפשרות ש"מדבר עמו מן הצד"?
- מה אנו יכולים ללמוד מכך ש"מדבר עמו מן הצד" גם לאחר חלוף שנה?

המורכבות שבניחום האבלים

החפץ להיות מנחם מהימן, מלאכתו אינה קלה כלל, מצד אחד הוא צריך להתמודד עם רתיעתו ופחדו מפני המוות והשכול, ומצד שני הוא צריך לאמוד בזהירות היכן מצוי האבל מבחינה נפשית, כדי שיוכל להחליט מה רצוי לעשות או לומר, וממה רצוי להימנע.

היכולת לעמוד במשימה זו אינה נחלת הכל ... מנחם הסבור כי בידי להציע ניחומים

מילוליים, אמור לוודא כי הדברים שיאמר יהיו "דברים שמתקבלין על הלב" (מגילה ל"ז,

ע"ב) לא מילים שבלוניות, אלא דברים ההולמים את המיוחדות הסובייקטיבית של

שמעמד והשעה, כדי שהלב יוכל לקלוט אותם ולהסתייע בהם.

(אליהו רזנהיים, תצא נפשי עליך)